AVİM Yorum • No: 2018 / 35 • Nisan 2018

ERMENİSTANIN ÇIKARLARI NEREDEDİR? ABD-RUSYA GERİLİMİ EKSENİNDE ERMENİSTAN'IN KONUMU HAKKINDAKİ TARTIŞMA

Nigar SHİRALİZADE

Ermenistanın parlamenter sisteme geçişinin ardından, Serj Sarkisyanın başbakan olarak iktidarını devam ettirme isteği üzerine tartışmalar Ermenistan iç siyasetindeki yankılarını sürdürüyor. Diğer yandan, son günlerde giderek artan ABD-Rusya gerilimi ise Dünya gündemini meşgul etmeye devam ediyor. İki süper güç arasında yükselen tansiyonun doğurabileceği küresel boyuttaki sonuçları göz önünde bulunduran bazı uzmanlar, içinde bulunduğumuz dönemi Soğuk Savaşla kıyaslıyor. Böyle gergin bir ortamda, bölgesel aktörlerin olaylara tepkileri de merak uyandırıyor.

Ermenistanın, ABD-Rusya gerilimi çerçevesinde verebileceği tepkinin de bu çerçevede ele alınması gerekmektedir .. Şöyle ki, Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra Azerbaycan ve Türkiyeyle ilişkilerini bir türlü normalleştiremeyen ve bu yüzden de, uluslararası projelerden dışlanarak, izole bir şekilde varlığını sürdürmeye çalışan Ermenistanın güvendiği tek sığınak olarak Rusyayı görmesi şaşırtıcı değildir. Nitekim Ermenistanın ekonomik ve askeri zayıflığına rağmen içinde bulunduğu izolasyon halinden çıkmak için çaba göstermemesi ve Güney Kafkasyada sorun çıkaran devlet olarak kalmakta ısrar etmesi Rusyadan aldığı destek ve güvenceden ileri gelmektedir.

Aslında, tüm bu hususlar göz önünde bulundurulursa, ABD-Rusya geriliminde Ermenistanın hangi safta yer alacağı öngörülebilir. Hâlbuki, 10 Martta Financial Timesın Mektuplar bölümünde, Ermenistanın Hindistandaki Büyükelçisi Armen Martirosyana ait bir mektubun yayınlanması ve akabinde bu mektubun Ermenistanın önemli medya kuruluşlarından olan Mediamaxın patronu Ara Tadevosyan tarafından yorumlanması, düşünülenin aksine Ermenistanın tuttuğu safla ilgili soru işaretlerinin olduğunu gösteriyor. Hem Martirosyan hem de Tadevosyanın Ermenistanın çıkarlarını tanımlarken birbirinden çok farklı görüşler ortaya koymaları ve aralarındaki tartışma, aslında Ermenistanın çıkarlarının tanımlanması sürecinin, özellikle son dönemde,ne kadar sorunlu hale geldiğinin bir göstergesidir. . Bu sebeptendir ki, Ermeni çıkarları neredediri? sorusuna cevap bulmak için bu iki Ermeni yazar -Martirosyan ve Tadevosyan - arasında bu günlerde patlak veren tartışmayı ayrıntılı bir şekilde irdelememiz faydalı olacaktır.

Ermenistanın Hindistandaki Büyükelçisi Armen Martirosyan, Financial Timesda yayınladığı, yukarıda bahsi geçen mektubunda, ABD Devlet Başkanı Donald Trumpın yeni atanan Ulusal Güvenlik Danışmanı John Boltonla ilgili, Birleşik Milletlerin New Yorktaki genel merkezinde, 13 yıl öncesine dair bir anısını anlatıyor. Büyükelçi mektubunda John Bolton

ile aynı dönemde BMde Daimi Temsilcilik yaptığını ifade ediyor. Martirosyan, Boltonla tanışmalarının, BM Genel Kurulunda İranla ilgili önergeye Ermenistanın verdiği olumsuz oyun Amerikanın beklentilerini karşılamaktan uzak kaldığı bir döneme denk geldiğini açıklıyor. Bunun üzerine Boltonun kendisiyle görüşmek istediğini belirten Martirosyan, Boltonun İranla ilgili konuda hayır cevabını asla kabul etmediğini vurguluyor. Martirosyan görüşmenin hemen başında Boltona haritada Ermenistanın komşularını göstererek, Ermenistanın BM Genel Kurulundaki oyunun nedenlerini açıkladığını belirtiyor.

Martirosyan Amerikan temsilcinin bu görüşmeden memnun ayrıldığını belirterek, Boltonun makul kararlar verebilen bir kişiliğe sahip olduğunu vurguluyor. Ermenistanın Hindistandaki Büyükelçisi, günümüzde yeni Amerikan Ulusal Güvenlik Danışmanlığı görevini sürdürürken John Boltonun potansiyel muhataplarının, onun yapıcı diyaloğa açık, rasyonel bir birey olduğunu göz önünde bulundurmaları gerektiğini de ekliyor.

Büyükelçi Armen Martirosyan, Financial Timesa yazdığı mektupta, 13 yıl önce şimdiki Amerikan Ulusal Güvenlik Danışmanı John Boltonla yaptığı bu görüşmeden bahsederken hem kendi diplomatik başarısını, hem de John Boltonun rasyonel kişiliğini vurgulamak istemişse de, başarılı olamamıştır. Nitekim mektupta kullanılan bazı ifadeler (Bolton hayırı cevap olarak kabul etmeyecekti), bir BM temsilcisinin diğerine neredeyse hesap verircesine bir açıklama yaptığını, dolayısıyla Ermeni diplomasisinin zayıflığını göz önüne seriyor. Aynı zamanda, Martirosyanın Amerikan temsilcisine bölgesel çatışmalar üzerine verdiği brifing sonrası John Boltonun kararını değiştirmesi de Danışmanın bölgeyle ilgili bilgilerini sorgulamamıza neden oluyor.

Mektubun yayınlanmasının ardından Ermenistanı savunalım, John Boltonu değil[1] başlıklı makalesiyle Mediamaxın patronu Ara Tadevosyan, tam da buna benzer konuları gündeme getiriyor. Tadevosyan makalesinde Büyükelçiye bir takım sorular yönelterek, böyle bir mektubun yazılmasından Ermenistan Dışişleri Bakanlığının haberdar olupolmadığını sorguluyor. Tadevosyan, Dışişleri Bakanlığından habersiz, bir diplomatın kendi çıkar ve hırsları için devletin adını kullanmasını doğru bulmadığını belirtiyor.

Büyükelçiye yöneltilen bir diğer soruysa, mektubun 13 yıl sonra neden böyle manidar bir zamanda ABD ve Rusya arasında Suriyede patlak veren kriz döneminde yazıldığıdır. Tadevosyan, bu mektubun yazılma nedenini ve yayınlanmasının mevcut gerilime nasıl bir katkıda bulunacağını da makalesinde inceliyor.

Mediamaxın patronu makalesinin devamında, Büyükelçinin yazdığı mektupta Ermeni diplomasisiyle ilgili gizli kalması gereken, utanç verici açıklamalarda bulunduğunu ima ederek, diplomatik sürecin iç mekanizmasının bütün dünyaya ilan edilmesini yanlış bulduğunu belirtiyor. Tadevosyan yazısında Martirosyanın Boltonun muhatabından hayır duymak istememesini yazmakla ne ifade ettiğini anlamlandıramadığını da vurguluyor. Ayrıca, Tadevosyan Boltonun bölgeyle ilgili bilgileri Ermeni diplomattan öğrenerek, agresif tavırlarından vazgeçmesini de büyük şaşkınlıkla karşılıyor. Yani, Tadevosyana göre, Büyükelçi Bolton övülürken aslında onun bölge ile ilgili bilgisizliği vurgulanarak Amerikan Ulusal Güvenlik Danışmanı kötü duruma düşürülüyor.

Makalenin son kısmında ABDin yeni Ulusal Güvenlik Danışmanının övülerek anlatıldığı

mektubun amacı ve Martirosyanın Boltonun potansiyel muhataplarına müracaatının sebebi sorgulanmıştır. Bu makalede Tadevosyan Ermenistanın Hindistan Büyükelçisi Martirosyanın ABD-Rusya geriliminde Rusyanın Boltonun potansiyel muhatabı olduğunu göz önünde bulundurarak Rusyaya uyarıda bulunmasının nedenini öğrenmek istemiştir. Mediamaxın patronu makalesinde, Büyükelçiyle dalga geçercesine mektubun gereksizliğini vurgulamış ve Ermenistanın diplomatının işinin Amerikan Ulusal Güvenlik Danışmanını değil de, ermeni çıkarlarını korumak olduğunu belirtmiştir.

Büyükelçi Martirosyanın yazdığı mektubu ve Mediamaxın patronu Tadevosyanın yorumlarını incelediğimizde, hem Ermeni diplomasisindeki mevcut çatlaklara, hem de Ermeni diplomatlarının büyük güçlerin temsilcileriyle ilişkilerinde yaşadıkları kafa karışıklığına şahit oluyoruz. Aslında Ermenistanın yeni Cumhurbaşkanı Armen Sarkissianın da diplomasi kökenli olduğu, diplomat olarak çalıştığı dönemlerde kurduğu ilişkiler üzerine sonradan iş dünyasına atılması ve tekrar politikaya geri dönüş yapması bu ülkede diplomatlara has olduğu gözlenen iş dünyası, siyaset, bürokrasi arasında mekik dokumak trendine verebileceğimiz örneklerden biri olabilir.

Sonuç olarak, her iki yazıda da Ermeni çıkarlarından bahsedilse de, zıt çıkar ve düşünceleri benimsemiş Ermeni aydınlarını görüyoruz. Ermenistanın içinde bulunduğu durumun vahameti ve Ermeni diplomasisinin zayıflığı, Martirosyanın kendini övme amacıyla yazdığı mektupta açık bir şekilde ortaya çıkıyor. Diğer taraftan Büyükelçinin mektubunu eleştirmek amacıyla Tadevosyan tarafından yazılan makalede büyük abiden duyulan tedirginlik, potansiyel muhataplar kavramı üzerinde yoğunlaşmasından açıkça seziliyor. Ermenistanın yanlış politikalar nedeniyle kendini düşürdüğü bu durumun sonucu olarak da normalde diplomat ve gazeteci arasında olması beklenen entelektüel tartışma komik bir diyaloğa dönüşerek, Ermeni çıkarlarının aslında nerede olduğu sorusunu cevaplamamızı da zorlaştırıyor.

Ara Tadevosyan ,Ermenistanı savunalım, John Boltonu değil başlıklı makalenin Türkçe çevirisi;

> 20 yıldır ki Ermenistan dış politikasını içeren haberleri yayınladığım için gerektiğinde ülkenin diplomatik başarılarını övmek ve kusurlarını eleştirmek için sebebimin olduğunu düşünüyorum. Ama 10 Martta Financial Timesın Mektuplar bölümünde gördüğüm yazı beni fazlasıyla şaşırttı – ve hiç de iyi olmayan bir şekilde.
>
> Ermenistanın Hindistandaki Büyükelçisi Armen Martirosyan bu mektubu yayınladı;
>
> > 2005 yılında Ermenistanın BMde daimi temsilcisi olduğum zaman ABDin o zamanki BM temsilcisi Boltonun BM Genel Kurulunda İran karşıtı önergeyi nasıl agresif bir tavırla savunduğunun bizzat şahidi olmuştum. Oylamada Ermenistanın İrana karşı tutumu Amerikan beklentilerini karşılamadığı için Amerikan temsilciliği Sn. Boltonun bizimle buluşmak için acil talepte bulunduğunu ifade etti. Durum çok açık ve netti, Sn. Bolton hayırı cevap olarak kabul etmeyecekti ve yüzden de bu olay alışılmamış çözümler gerektiriyordu. Kısa karşılamadan hemen sonra Ermenistan haritasını

masanın üzerine serdim ve bu görsel yardımla Sn. Boltona bölgedeki karışıklıklardan bahsederek onu BMdeki duruşumuzun ne kadar haklı olduğuna inandırmayı başardım. Sn. Bolton çıkmadan önce Churchillin en sevdiği Ararat konyağından bir yudum aldı ve bu bizim anlaşmamızın göstergesi oldu. Benim Sn. Boltonun bütün potansiyel muhataplarına önerim onun rasyonel birey olduğunu unutmadan, yapıcı diyaloğa ve yeni bilgilere açık olduğunu bilmeleridir.

Bu mektupta yanlış bulduğum birçok konunu aşağıda özetliyorum;

Bu mektup neden yazılır? Ermenistanın Hindistandaki büyükelçisi bir Amerikan diplomatını İngiliz gazetesinde neden savunur? Bence, büyükelçi mektubu yazmadan önce Ermenistan Dış İşleri Bakanına bu konuyu danışmamıştır. Eğer öyleyse Sn. Martirosyan şahsi girişimleri için ülkemizin ismini kullanmıştır.

Sn. Martirosyanın 13 yıl önce John Boltonla kısa bir görüşme yapması güzel bir olay ama neden bunu şimdi ABD ve Rusya arasındaki ilişkilerin kötüleştiği zaman hatırlıyor ve Martirosyanın kahraman mektubunun bu süreçte ne rolü var?

Sn. Bolton hayırı cevap olarak kabul etmeyecek cümlesi ne anlama geliyor? O zaman Sn. Bolton da, Sn. Martirosyan gibi BMde kendi ülkesinin temsilcisiydi ve Amerikan çıkarlarını korumak onun işiydi. Cevabın evet ya da hayır olmasıysa onun problemiydi. Amerika bir süper güç, ama eğer Amerikan büyükelçisi karşı taraftan hayır duymak istemiyorsa ve bu sebepten alışılmamış çözümler kullanacaksa bu diplomatik sürecin iç çalışmasıdır ve bu sebepten de bütün dünyanın bilmesine gerek yoktur. Bu mektuptan şöyle anlaşılabilir ki, Ermeni büyükelçileri ABD veya başka büyük devletlerin büyükelçileri ile görüşleri zamanı kafaları karışık oluyorlar.

Sn. Martirosyan belli ki Sn. Boltonu övmek istemiş, ama tamamen zıt bir sonuç elde etmiş. Mektuba dayanarak diyebiliriz ki, Amerikan üst düzey yetkili bölgedeki sorunlardan harita olmasaydı haberdar olmayacaktı, bu gerçekten böyle mi?

Ben gerçekten Martirosyanın hangi amaçla bu mektubu yayınladığını anlamlandıramıyorum. Bu ABD Milli Güvenlik Danışmanının savunmaya ihtiyacının olduğu anlamına mı geliyor? Eğer amaç eski bir arkadaşa destek vermekse, özelden bir mektup yeterli olabilirdi. Eğer şimdiki Rusya-ABD gerilimini göz önünde bulundurursak sn. Martirosyanın belirttiği gibi Ruslar Boltonun potansiyel muhatapları arasında olacaklar. Onlar gerçekten de stratejilerini Ermenistanın Hindistandaki Büyükelçisi Armen Martirosyanın Boltonla yaptığı görüşmelere dayanarak verdiği öneriler üzerinde mi oluşturacaklar?

Konu büyükelçinin şahsı değil. Problem şu ki, biz bazen unutuyoruz ki, bizim kendi amaç ve hırslarımız için zaten bin bir sorunla boğuşan bir devleti tehlikeye atma hakkımız yoktur. Bütün vatandaşlar ve tabi ki de Ermenistan Cumhuriyetinin büyükelçileri muhafazakâr John Boltonu değil de, kendi ülkemizi korumaları lazım.

P.S. Bu hikayenin en güzel tarafı yazıda Ararat konyağının reklam edilmesiydi.

[1] Tadevosyan, Ara. "Defend Armenia, Not John Bolton." *Mediamax.am*. Nisan 12, 2018. http://www.mediamax.am/en/column/12822/.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: SHİRALİZADE, Nigar. 2026. "ERMENİSTANIN ÇIKARLARI NEREDEDİR? ABD-RUSYA GERİLİMİ EKSENİNDE ERMENİSTAN'IN KONUMU HAKKINDAKİ TARTIŞMA ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2018 / 35. Nisan 18. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/ERMENISTANIN-CIKARLARI-NEREDEDIR-ABD-RUSYA-GERILIMI-EKSENINDE-ERMENISTAN-IN-KONUMU-HAKKINDAKI-TARTISMA

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır